

Folkhälsomyndigheten

Remissyttrande

Mottagare

Socialdepartementet
Fredsgatan 8
111 52 Stockholm
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.fs@regeringskansliet.se

Handläggare

Avdelningen för livsvillkor och
levnadsvanor
Eva Forsberg Falk

Datum

2021-02-01

Vårt ärendenummer

04601-2020

Ert ärendenummer

S2020/06592

Hållbar socialtjänst - En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)

Sammanfattning

Folkhälsomyndigheten välkomnar utredningens förslag om en ny socialtjänstlag som sammantaget syftar till att lägga grunden för en hållbar socialtjänst genom att betona vikten av ett förebyggande perspektiv inom socialtjänstens verksamhet. Folkhälsomyndigheten tillstyrker sammantaget förslagen av förebyggande karaktär, men ställer sig frågande till om de skapar tillräckliga incitament för ett förändrat genomförande mot en mer hållbar socialtjänst. En viktig förutsättning för tillämpning av förslagen är att socialtjänsten har tillgång till kunskapsstöd, samt att uppföljning och utvärdering av den förebyggande verksamheten verkligen genomförs. Folkhälsomyndigheten ser att det förslag på stödstruktur för en god och jämlik hälsa, som myndigheten lämnade till regeringen i december 2020, kan utgöra stöd i utvecklingen mot en socialtjänst som vilar på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Folkhälsomyndigheten tar endast ställning till de förslag som bedöms vara mest centrala i förhållande till myndighetens uppdrag och den nationella folkhälsopolitikens mål och genomförande.

Folkhälsomyndigheten

- **tillstyrker** förslaget *4.1.1 Behov av en förändring*
- **tillstyrker** förslaget *6.3 Vissa andra begrepp* och då den del av förslaget som föreslår att begreppet ”missbrukare” ska omformuleras
- **tillstyrker** förslag *7.2.3 Socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor* (se kommentar), *7.2.4 Uppdrag om fördjupad beskrivning av genusbias inom socialtjänsten* (se kommentar), *7.3.4 Socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv* (se kommentar), *7.4.3 Socialtjänsten ska inriktas på att vara lätt tillgänglig* och *7.5.1 Överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner* (se kommentar)

- **tillstyrker** förslaget 8.3.4 *Bestämmelser som omformuleras för att inriktas på insatser*
- **tillstyrker** förslaget 9.4.5 *Sociala aspekter och social miljö i kommunens planeringsarbete* (se kommentar)
- **tillstyrker** förslaget 10.2.3 *Kommunen ska planera sina insatser och särskilt beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser* (se kommentar)
- **tillstyrker** förslaget 11.1.3 *Kravet på god kvalitet omformuleras*
- **tillstyrker** förslag 12.3.3 *Krav på uppföljning införs* (se kommentar) och 12.3.4 *Nationellt stöd till uppföljning*
- **tillstyrker** förslag 14.3.1 *Krav på vetenskap och beprövad erfarenhet*, 14.3.3 *Den regionala nivån behöver stärkas* (se kommentar) och 14.4.6 *Behov av översyn*
- **delar** utredningens bedömning i 14.3.2 *Kommunernas behov av stöd*
- **tillstyrker** förslag 15.10.4 *En ny lag om socialtjänstdataregister* (se kommentar), 15.10.5 *Tillämpningsområde*, 15.10.6 *Ändamålet med behandlingen av personuppgifter* och 15.10.7 *Personuppgifter som får behandlas*
- **tillstyrker** förslag 16.4.2 *Ett mer ändamålsenligt begrepp än skälig levnadsnivå*
- **tillstyrker** förslag 17.3.2 *Ny bestämmelse om insatser utan behovsprövning* och 17.3.4 *Insatser utan behovsprövning till barn som fyllt 15 år*
- **reserverar sig** mot bedömning 17.5.3 *Kvalitet och uppföljning* (se kommentar)
- **delar bedömning** i 17.6.6 *Ingen konflikt med Sveriges nationella åtaganden* och 17.8 *Nationell uppföljning och utvärdering*
- **tillstyrker** förslag 18.2 *Insatser till enskilda ska ge möjligheter till ett självständigt liv* och 18.3 *Insatser som avser personliga behov ska inriktas på ett värdigt liv och välbefinnande*
- **tillstyrker** förslag 19.2.3 *Bestämmelsen om barnets bästa anpassas till barnkonventionens lydelse*, 19.3.2 *Rätten till information förtydligas i socialtjänstlagen*, 19.4.1 *Om barnet inte vill framföra sina åsikter ska detta respekteras*, 19.5.2 *Utökad möjlighet för socialtjänsten att samtala med barn utan vårdnadshavarens samtycke*, 19.7.4 *Placerade barn ska ges möjlighet till kontakt med föräldrar, syskon och andra närstående*, 19.8.2 *Tiden för uppföljning förlängs*, 19.9.2 *Frågan om barnombud bör utredas*

vidare och 19.10.4 Gallringen av barnakter och tiden för sekretess bör ses över

- **delar bedömningen** i 20.4 om regleringen av äldreomsorgen (se kommentar).

Folkhälsomyndighetens kommentarer

7.2.3 Socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget, med tillägget att det bör förtydligas att främjande av jämställda levnadsvillkor både innebär att socialtjänsten ska genomföra sitt uppdrag utan särbehandling utifrån kön samt bidra till de nationella jämställdhetspolitiska målen.

7.2.4 Uppdrag om fördjupad beskrivning av genusbias inom socialtjänsten

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget, med tillägget att samtliga diskrimineringsgrunder bör omfattas, att arbetet bör utföras med en intersektionell ansats, och att de aktörer som berörs av förslaget ges vägledning i hur de ska agera fram tills den föreslagna utredningen är klar. Detta utvecklingsarbete är centralt för att ett gott bemötande ska kunna genomsyra socialtjänstens verksamhet och kommer kräva resurser fortlöpande.

7.3.4 Socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget, men vill framhålla vikten av uppföljning och utvärdering som visar hur väl det förebyggande perspektivet integreras i verksamheten respektive påverkar socialtjänstens uppdrag och resultat.

7.5.1 Överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget, men vill framhålla att kommunernas omställningsarbete för att implementera ett förebyggande perspektiv samt framtagandet av kunskapsunderlag i samverkan med andra aktörer om förebyggande insatser på individ-, grupp- och samhällsnivå kommer att kräva resurser.

9.4.5 Sociala aspekter och social miljö i kommunens planeringsarbete

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget, med tilläggen att de kommunala huvudmännen bör ta hänsyn till detta i all planering, samt att relevant myndighet bör ges i uppdrag att följa hur dess intention tar sig uttryck i praktiken. Detta då förslaget inte beaktar tidigare betänkanden, som konstaterat att socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen varit svår att omsätta i praktiken (SoU 2018:32).

10.2.3 Kommunen ska planera sina insatser och särskilt beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget, men vill framhålla vikten av kontinuerlig uppföljning av socialtjänstens ansvar för planering av insatser.

12.3.3 Krav på uppföljning införs

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget, men vill betona att den systematiska uppföljningen av insatser på individnivå ska kompletteras med uppföljning av förebyggande insatser på samhälls-, grupp och individnivå.

14.3.3 Den regionala nivån behöver stärkas

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget, men vill framhålla att det pågående samverkansarbetet mellan RSS, SKR och Socialstyrelsen kommer att kräva resurser för att inte avstanna i avvaktan på den nya utredning som föreslås.

15.10.4 En ny lag om socialtjänstdataregister

Folkhälsomyndigheten tillstyrker förslaget, men vill framhålla att den ökade administration det kommer att medföra för socialsekreterare måste beaktas i verksamhetsplanering och resurstilldelning.

17.5.3 Kvalitet och uppföljning

Folkhälsomyndigheten reserverar sig mot bedömningen. Uppföljning av insatser utan behovsprövning bör vara ändamålsenlig utifrån insatsens karaktär, annars finns risken att bristfällig uppföljning görs. Kommunerna bör följa upp hur systemet med insatser utan behovsprövning fungerar för att få en uppfattning om vilka typer av insatser som beviljas, samt hur detta utvecklas över tid.

20.4 Regleringen av äldreomsorgen

Folkhälsomyndigheten delar utredningens bedömning vad gäller att ett fortsatt arbete behövs för att se över hur lagstiftningen kan stärka både den sociala omsorgen för äldre personer och deras tillgång till en sammanhållen vård och omsorg, vilket är särskilt angeläget utifrån de brister som framkommit under covid-19-pandemin.

Andra iakttagelser

28.1 Förslaget till socialtjänstlag

I samband med Folkhälsomyndighetens remissvar om en hållbar socialtjänst så vill myndigheten lyfta att nuvarande lagrum om anmälan i enlighet med 12 kap. 9 § socialtjänstlagen inte nyttjas av landets socialnämnder. Folkhälsomyndigheten har dock ett pågående arbete med att utveckla ett varningssystem för narkotika som syftar till att minska narkotikarelaterad dödlighet. I detta nätverk ingår myndigheter och bland annat socialtjänsten. Myndighetens förhoppning är att detta varningssystem kan nyttjas för att landets socialnämnder på ett enkelt sätt ska kunna rapportera in händelser och nya substanser i enlighet med denna skyldighet.

Beslut i detta ärende har fattats av Generaldirektör Johan Carlson. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Anna Bessö, Anders Tegnell och Britta Björkholm. Utredare Eva Forsberg Falk har varit föredragande.

Eva Forsberg Falk